

Список використаних джерел

1. Бірюков В.В., Коваленко В.В., Бірюкова Т.П., Ковальов К.М. Криміналістичне документознавство : пркт.посіб./ За заг.ред. В.В.Бірюкова. 2007. 329 с.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [//http://zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс]. Режим доступу: [//http://zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).
4. Криміналістика : підручник [Текст] / В. В. Пясковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Іщенко та ін. К. : «Центр учбової літератури», 2015. 544 с.
5. Способи часткового підроблення документів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://pravo.studio/kriminalisticheskaya-tehnika/pitannya-sposobi-chastkovogo-pidroblennya-76898.html>.

Ісакова Вікторія Русланівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Прикарпатського факультету (м. Івано-Франківськ)
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: старший викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін та оперативно-
розшукової діяльності Прикарпатського факультету
(м. Івано-Франківськ) Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Максимів Л. В.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Історія формування інституту проведення експертизи бере свій початок ще з давніх часів. Адже ще тоді для розслідування злочинів та встановлення особи правопорушника застосовувався певний арсенал криміналістичних та інших спеціальних знань, що згодом стали називати експертизою. Весь цей період даний інститут розвивався і впроваджував щось нове. І значний внесок у розвиток даного інституту здійснив науково-технічний прогрес, який значно розширив можливості експертних досліджень та сферу їх проведення.

Широке впровадження нових досягнень науки і техніки в експертній діяльності допомогло досягти значного розвитку та успіху, формуючи таким чином теперішнє законодавство, яке, порівняно з минулими часами, можливо, більше відповідає потребам суспільства, є доцільнішим і ефективнішим. За роки незалежності України судова експертиза стала одним із основних засобів і способів захисту прав та законних інтересів громадян, а Кримінальний процесуальний кодекс

України (далі – КПК) 2012 року у свою чергу розширив повноваження сторін кримінального провадження при їх змагальності, що гарантує їм рівні права щодо можливості самостійно збирати та подавати докази, а також ініціювати проведення експертизи з метою отримання необхідних доказів [4, с. 126].

Крім цього, розкриття окремих злочинів взагалі неможливе без проведення експертних досліджень, а доведення участі та винуватості осіб у деяких резонансних кримінальних провадженнях потребує проведення значної кількості експертиз. Так, у рамках досудового розслідування за фактом вчинення 29.12.2011 р. розбійного нападу на відділення «Приватбанку» у м. Донецьку та вбивства при цьому п'яти його працівників проведено 75 експертиз [1, с. 59].

Однак, не дивлячись на це все, процес розвитку науки про судову експертизу ще і близько не завершений, а процесуальне забезпечення проведення такого роду досліджень до сьогодні залишається досить проблемним питанням та звертає на себе увагу багатьох науковців.

Відповідно до статті 242 КПК експертиза проводиться експертною установою, експертом або експертами, за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання. Фактичною підставою для призначення експертизи є потреба у наукових, технічних або інших спеціальних знаннях, які потрібні для вирішення певних питань у кримінальному провадженні [2, с. 41]. При цьому, слідчий суддя самостійно визначає експерта, якого необхідно залучити, або експертну установу, якій необхідно доручити проведення експертизи.

Також, КПК передбачив перелік експертиз, для проведення яких слідчий або прокурор зобов'язаний звернутися до експерта та без одержання результатів таких експертиз у певних випадках будь-яке кримінальне провадження як пізнавально-доказовий процес не може вважатися завершеним і виключає можливість прийняття підсумкового юридичного рішення [5, с. 49–150].

Згідно з частиною другою статті 242 чинного КПК обов'язкове призначення експертизи включає: 1) встановлення причин смерті; 2) встановлення тяжкості та характеру тілесних ушкоджень; 3) визначення психічного стану підозрюваного за наявності відомостей, які викликають сумнів щодо його осудності, обмеженої осудності; 4) встановлення віку особи, якщо це необхідно для вирішення питання про можливість притягнення її до кримінальної відповідальності, а іншим способом неможливо отримати ці відомості; 5) встановлення статевої зрілості потерпілої особи в кримінальних провадженнях щодо злочинів, передбачених статтею 155

Кримінального кодексу України та 6) визначення розміру матеріальних збитків, шкоди немайнового характеру, шкоди довкіллю, заподіяної кримінальним правопорушенням [3, с. 131].

Перелік випадків обов'язкового призначення експертиз розширюють постанови Пленумів Верховного Суду України. Відсутність у матеріалах кримінального провадження висновку експерта – одного з обов'язкових джерел доказів під час вирішення питання про винуватість або невинуватість особи дає підставу вважати, що слідство проведене односторонньо й необ'єктивне з порушенням кримінально-процесуального закону, а отже вирок підлягає скасуванню [5, с. 150]. І не дивлячись на це, порядок призначення обов'язкових експертиз є ідентичним до порядку призначення інших експертиз та потребує дозволу слідчого судді чи суду.

У зв'язку з тим, що призначення слідчим чи прокурором обов'язкових експертиз передбачається законодавством як їх обов'язок, а у слідчого судді не залишається іншого варіанту, окрім як ухвалити рішення про призначення такої експертизи, ми вважаємо за доцільне передбачити у КПК можливість слідчого чи прокурора самостійно приймати рішення щодо призначення експертиз, передбачених частиною другою статті 242 КПК та пропонуємо замінити перший абзац частини другої даної статті, а саме «Слідчий або прокурор зобов'язані звернутися з клопотанням до слідчого судді для проведення експертизи щодо:» на такий: «Слідчий або прокурор зобов'язані самостійно призначити експертизу щодо:».

Крім того, до статті 155 КК України було внесено зміни законом № 2334-VIII від 14.03.2018 року, що передбачають кримінальну відповідальність за статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку, замінивши даною диспозицією посилання на відповідальність за статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості.

У зв'язку з такими змінами ми вважаємо за доцільне виключити пункт п'ятий, а саме призначення обов'язкової експертизи для встановлення статевої зрілості потерпілої особи в кримінальних провадженнях щодо злочинів, передбачених статтею 155 Кримінального кодексу України з частини другої статті 242 КПК.

Отже, можна зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку правничих наук, інститут призначення та проведення експертизи досяг певного успіху, однак науковцям ще слід докласти великих зусиль задля створення ідеального механізму дії даного інституту.

Список використаних джерел

1. Гапотченко Г. М. Удосконалення правового врегулювання проведення окремих експертиз у кримінальному провадженні / Г. М. Гапотченко // Криміналістика и судебная экспертиза. 2013.

Вып. 58(2). С. 59–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2013_58%282%29_14.

2. Кравчук О. В. Порядок призначення судових експертиз у сфері інтелектуальної власності за новим Кримінальним процесуальним кодексом України / О. В. Кравчук, Ю. В. Циганюк // Криміналістичний вісник. 2013. № 2. С. 34–45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/krvs_2013_2_7.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України : від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.

4. Тимошок І. М. Порядок проведення судових експертиз у кримінальному процесі за ініціативою сторони захисту (відповідно до чинного Кримінального процесуального кодексу України) / І. М. Тимошок, О. В. Косякова // Криміналістика и судебная экспертиза. 2015. Вып. 60. С. 125–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2015_60_18.

5. Щербаковский М. Г. Обязательное призначення судових експертиз у кримінальному провадженні / М. Г. Щербаковский // Теория та практика судовой экспертизы і криміналістики. 2016. Вип. 16. С. 148–157. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpsek_2016_16_22.

Кузік Еліна Петрівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник: професор кафедри
криміналістики та судової медицини
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
Сокиран Ф. М.

ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ГАБІТОСКОПІЇ ДЛЯ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Відображення ознак зовнішності людини є необхідними для розслідування кримінальних правопорушень. Найбільш часто зустрічається опис, що фіксує ознаки, які сприймаються безпосередньо або опосередковано, що складається зі слів очевидця. І те й інше має базуватися на уніфікованій термінології, тобто використовуватися метод «словесного портрета», згідно з яким опис проводити за певними правилами [2, с. 91].

Ідентифікація людини за ознаками зовнішності являє собою з'ясування тотожності або відмінності конкретної особи в кримінально-процесуальній сфері. Така ідентифікація можлива через